

**LAPSIIN KOHDISTUVASTA
VÄKIVALLASTA KÄYTETTÄVÄT
PUHETAVAT VAIHTOEHTO
VÄKIVALLALLE -RYHMÄSSÄ**

Janina Jahkola & Anni Orama
Pro gradu -tutkielma
Psykologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Huhtikuu 2020

SISÄLLYS

JOHDANTO	1
Väkivallan tekijöiden selitysmallit	2
Terapeutin puhettavat väkivaltainterventiossa	5
Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	7
TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
Tutkimusaineisto	7
Menetelmät	8
Tutkimusprosessi	9
TULOKSET	10
Tilannesidonnaiset syyt ja vähättely	11
Vaaratilanteiden estämispuhe	12
Väkivallan tuomitseminen.....	14
Vaihtoehtoiset toimintatavat	15
Kasvatuspuhe	16
Lapsen näkökulma.....	17
Onnistumispuhe.....	19
Juridinen puhe.....	20
POHDINTA	21
Tutkimuksen vahvuudet, rajoitukset ja jatkotutkimusehdotukset.....	24
Johtopäätökset	25
LÄHTEET	26

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

JAHKOLA, JANINA & ORAMA, ANNI: Lapsiin kohdistuvasta väkivallasta käytettävät puhettavat
Vaihtoehto väkivallalle -ryhmässä

Pro gradu -tutkielma, 29 s.

Ohjaaja: Juha Holma

Psykologia

Huhtikuu 2020

Tutkimuksessamme tarkasteltiin, miten Jyväskylän yliopiston psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikalla järjestettävän Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän jäsenet ja ohjaajat puhuvat ryhmäläisten lapsiaan kohtaan tekemästä väkivallasta. Tutkimme myös, miten vastuunotto ilmenee ryhmäläisten puheessa ja miten ohjaajat pyrkivät tuomaan vastuunoton näkökulmaa keskusteluun. Käytimme aineistona videoiduista Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän tapaamisista poimittuja keskustelukatkelmia, joissa puhuttiin ryhmäläisten lapsiaan kohtaan tekemästä väkivallasta. Aineistomme koostui 51:sta keskustelukatkelmasta vuosilta 2017-2019 ja käytimme tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysiä. Tuloksena löysimme kahdeksan puhetapaa, jotka nimesimme seuraavasti: tilannesidonnaiset syyt ja vähättely, vaaratilanteiden estämispuhe, väkivallan tuomitseminen, vaihtoehtoiset toimintatavat, kasvatuspuhe, lapsen näkökulma, onnistumispuhe ja juridinen puhe. Vastuunoton määrä vaihteli eri puhetavoissa. Erilaisten väkivaltaan liittyvien puhetapojen tunnistaminen on tärkeää, jotta niihin voidaan reagoida oikein. Lapsen näkökulman esiin tuominen on keskeistä, jotta myös lapset voidaan ottaa huomioon väkivaltainterventiossa.

Avainsanat: lapsiin kohdistuva väkivalta, Vaihtoehto väkivallalle -ryhmä, diskurssianalyysi, diskursiivinen psykologia, lapsiin kohdistuvasta väkivallasta käytettävät puhettavat

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Department of Psychology

JAHKOLA, JANINA & ORAMA, ANNI: Discourses related to violence against children in Jyväskylä model intervention group

Master's thesis, 29 pages

Supervisor: Juha Holma

Psychology

April 2020

The aim of this study was to examine how batterer treatment group facilitators and members of the group talk about the violence their children have been exposed. We also examined how the group members take responsibility of their violent behavior and how group facilitators build awareness of batterers responsibility in the group discussions. The research analysis was based on 51 extracts from recorded Jyväskylä model - group therapy sessions. The treatment sessions took place at the Psychotherapy Training and Research Centre in the University of Jyväskylä in 2017-2019. The discussion extracts were analyzed qualitatively by using the methods of discourse analysis. As a result we found eight discourses about the batterers' violence against their children: situational causes and minimization, preventing accidents, judging violence, alternative ways of acting, nurturing discourse, taking child's perspective, managing to control one's own behavior and juridical discourse. The amount of taking responsibility varied between discourses. It's important to recognise different violence-related discourses in order to react to them in an appropriate way. Emphasising the child's perspective is crucial so that children can be taken into account in violence interventions.

Keywords: violence against children, Jyväskylä model, discourse analysis, discursive psychology, discourses related to violence against children

JOHDANTO

Lapsiin kohdistuva väkivalta on vanhempien tai muiden aikuisten toimintaa, joka aiheuttaa lapselle vahinkoa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020a). Se on osa lähisuhdeväkivaltaa, mikä tarkoittaa läheisiä ihmisiä kohtaan tehtävää väkivaltaa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020b). Perinteisesti naisiin ja lapsiin kohdistuva väkivaltaa on tutkittu erillisinä ilmiöinä, vaikka usein myös lapset altistuvat puolisoiden kokemalle väkivallalle (Sternberg, Lamb, & Dawud-Noursi, 1998). Usein perheessä, jossa on parisuhdeväkivaltaa, on myös lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa (Holma, 2009). Kvalitatiivisissa tutkimuksissa on kuitenkin saatu selville, että kaikki parisuhdeväkivaltaa käyttävät miehet eivät ole väkivaltaisia isän roolissa (Stover, 2013). Vaikka väkivalta ei kohdistuisi suoraan lapseen, sillä on vaikutuksia lapsen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin, sekä esimerkiksi koulunkäyntiin (Featherstone & Peckover, 2007). Nuoret, jotka ovat altistuneet vanhempien väliselle väkivallalle, ovat kaksi kertaa suuremmassa riskissä kohdata useita traumaattisia tapahtumia myös myöhemmin elämässään (Stover, Ippen, Liang, Briggs & Berkowitz, 2017). Lisäksi heillä on suurempi riski alentuneelle toimintakyvylle, psykiatrisille häiriöille ja eksternalisaatio-oireille.

Jos väkivallan tekijät eivät ota väkivallan kokemuksia puheeksi lapsen kanssa, lapsi jää kokemustensa kanssa yksin ja voi traumatisoitua (Råkil, 2006). Joskus väkivallan tekijät saattavat tunnistaa, että lapset ovat altistuneet väkivallalle, mutta he eivät ymmärrä sen haitallisia vaikutuksia lapseen (Perel & Peled, 2008). Rothmanin, Mandelin ja Silvermanin (2007) mukaan huoli väkivallan vaikutuksista lapseen ei myöskään välttämättä saa aikaan muutoksia käyttäytymisessä. Toisaalta joidenkin tutkimusten mukaan huoli väkivallan vaikutuksista lapsiin saattaa motivoida hoidossa (Fox, Sayers & Bruce, 2002; Smith Stover & Spink, 2012) ja auttaa katkaisemaan ylisukupolvisen väkivallan ketjun (Guille, 2004). Väkivaltaisuuden hoidossa tärkeä motivoiva tekijä onkin isyyden tukeminen (Stover, 2013).

Tekijän voi olla vaikeaa tunnistaa lapsen näkökulmaa ja tarpeita (Featherstone & Peckover, 2007) ja usein vanhemmat, jotka oman arvionsa mukaan ymmärtävät hyvin lapsen tunnetiloja, eivät tosiasiaassa ole kovin reflektiivisiä eli kykeneväisiä ottamaan huomioon toisen tunteita (Stover & Kiselica, 2014). Smith Stover ja Spink (2012) tutkivat väkivaltaa käyttävien ja samanaikaisesta päihdeongelmasta kärsivien isien reflektiivisiä toimintoja. He havaitsivat, että miesten oli sekä vaikeaa tunnistaa lasten tunnetiloja, että ottaa omia vihantunteitaan puheeksi lapsen kanssa. He myös yrittivät tukahduttamalla omia vihantunteitaan suojella lapsia vihaltaan.

Ajo ja Hara (1998) tarkastelivat pro gradu -työssään parisuhteissaan väkivaltaisten miesten selittämisen diskursseja ja vastuunottoa. Ryhmäläisten tapoja puhua vanhemmuudesta ja väkivallasta on tutkittu laadullisin menetelmin esimerkiksi Nevala-Jaakonmaan ja Holman (2010) tutkimuksessa.

Kansainvälisellä tasolla väkivaltaan liittyvän puheen tutkimus liittyy paljolti parisuhdeväkivaltaan (Cavanagh, Dobash, Dobash, & Lewis, 2001; Hearn, 1998), mutta myös vanhemmuuteen liittyviä teemoja ja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta puhumista on tutkittu (Featherstone & Peckover, 2007; Thomas, Mederos, & Rodriguez, 2019).

Väkivallan tekijöiden selitysmallit

Väkivallasta käytettäviä puhetapoja voidaan jaotella esimerkiksi sen mukaan, kuinka paljon vastuunottoa tai vastuun siirtämistä ne sisältävät. Ajon ja Haran (1998) mukaan puolisoitaan kohtaan väkivaltaisten miesten puheessa vastuunoton määrä eri diskurssien välillä vaihteli voimakkaasti täydellisestä vastuun ulkoistamisesta vastuun ottamiseen. Myös lapsia kohtaan väkivaltaa käyttäneet miehet ohittavat vastuunottamisen puhuessaan väkivallasta (Råkil, 2006). Flinckin ja Paavilaisen (2010) tutkimuksen mukaan parisuhteissaan väkivaltaisten naisten puheessa vastuunottamisen määrä vaihtelee ja eri diskurssit voivat olla päällekkäisiä.

Väkivaltadiskurssit voidaan Hearnin (1998) mukaan jakaa viiteen kategoriaan: torjuminen, osittainen torjuminen, tekosyyt, oikeutukset sekä myöntäminen ja näiden yhdistelmät. Torjuttaessa väkivalta kielletään ja irrotetaan täysin omasta itsestä. Oma tekijyys häivytetään ja omasta väkivaltaisuudesta puhutaan asiana, joka vain tapahtuu. Omaa väkivaltaista käyttäytymistä ei nähdä uhrin vammojen aiheuttajana. Tekijä voi esimerkiksi ajatella, että tönäiseminen aiheutti uhrin kaatumisen, joka taas johti leuan murtumiseen, mutta hän ei myönnä murtaneensa uhrin leukaa.

Väkivallan kieltäminen tarkoittaa joko oman tekijyyden tai väkivallan olemassaolon kieltämistä (Hearn, 1998). Cavanaghin ja kollegoiden (2001) tutkimuksen mukaan parisuhdeväkivallan kieltäminen liittyy usein parisuhteen tai väkivallan alkuaikaan. Kieltäminen voi tapahtua esimerkiksi väkivaltatapahtuman aikaiseen muistinmenetykseen vetoamalla. Toisaalta oman väkivaltaisuuden voidaan ajatella liittyvän vain tiettyyn henkilöön ja näin ollen omaa itseä ei nähdä väkivaltaisena ihmisenä. Tekijä voi myös kieltää tekojensa merkityksen sanomalla esimerkiksi, ettei hänen aikomuksenaan oikeasti ollut tappaa puolisoaan, vaikka näin uhkailikin (Barbaro & Raghavan, 2018).

Osittainen torjuminen tarkoittaa, että ainakin yksittäisiä väkivallan muotoja tunnustetaan, mutta puheessa ilmenee silti väkivallan kieltämistä (Hearn, 1998). Huomio väkivallasta voidaan pyrkiä siirtämään muualle, esimerkiksi muihin ihmisiin. Väkivallan vähättely tai luonnollisuuspuhe ovat esimerkkejä osittaisesta torjumisesta, jossa väkivalta kyetään tunnistamaan, mutta siitä ei oteta vastuuta. Ajon ja Haran (1998) mukaan parisuhdeväkivallan tekijät selittävät väkivaltaisuuttaan luonnollisena reaktiona haastavaan tilanteeseen. Luonnollisuuspuheessa keskeisenä teemana on väkivallan oikeuttaminen perustuen sukupuoleen. Väkivaltaisuus voidaan nähdä erityisesti miehille luonnollisena, maskuliinisena tapana

ratkaista konflikteja. Dagirmanjianin ja kollegoiden (2017) mukaan luonnollisuuspuheen ytimenä on, että väkivaltaisuus on sisäänrakennettua ja yksi mieheyden osatekijöistä. Väkivaltaisuutta selitetään toisaalta geeneillä ja toisaalta sen katsotaan olevan reaktio sosiaalisiin odotuksiin siitä, millaisia miesten kuuluu olla. Väkivaltaan liittyvissä kulttuurisissa diskursseissa maskuliinisuuteen yhdistetään myös oikeassa oleminen ja tilanteiden hallinta (Keskinen, 2005). Väkivallan käyttöön liittyykin usein ajatus oman valta-aseman säilyttämisestä ja miehet puhuvat väkivallasta valtataisteluna (Nyqvist, 2001). Luonnollisuuspuheen tarkoituksena on vastuun siirtäminen oman itsen ulkopuolelle ja tekijät luovat luonnollisuusdiskurssilla itsestään syytöntä kuvaa (Ajo & Hara, 1998).

Väkivaltaan liittyvässä puheen tutkimuksessa nousee esille väkivallan vähätteleminen. Hearnin (1998) mukaan vähätteleminen kuvastaa väkivallan osittaista torjumista. Parisuhdeväkivallan tekijät saattavat esimerkiksi myöntää tehneensä väkivaltaa, mutta painottaa, ettei se ollut vakavaa (Cavanagh ym., 2001; Lømo ym., 2019). Väkivaltaa vähätellään esimerkiksi aliarvioimalla sen uhrille tuottamia haittoja, kuten korostamalla fyysisten vammojen puuttumista (Flinck & Paavilainen, 2010). Råkilin (2006) mukaan väkivallan vähättely voi johtua esimerkiksi siitä, että lastaan kohtaan väkivaltaisen vanhemman on vaikeaa yhdistää oma väkivaltainen identiteettinsä ja pehmeämpi vanhemman roolissa toimiminen. Tätä ristiriitaa pyritään häivyttämään vähättelemällä vaikutuksia, joita väkivallasta aiheutuu lapselle. Nevala-Jaakonmaan ja Holman (2010) mukaan tällaista eriyttämispuhetta käytetään luomaan erillisyyttä vanhemmuuden ja väkivaltaisuuden välille. Toisaalta, vähättelyä voi tapahtua myös siksi, että väkivallan tekijän on vaikeaa nähdä uhri erillisenä psykologisena yksilönä ja näin ollen tunnistaa väkivallan vaikutuksia (Päivinen, Vall, & Holma, 2016).

Väkivaltaisuudesta käytetään usein puhetapaa, jossa vastuu väkivallasta siirretään itsen ulkopuolelle ja syynä pidetään esimerkiksi uhrin käyttäytymistä tai olosuhteita. Hearnin (1998) mukaan näille diskursseille yhteistä on tekosyiden tai oikeutusten esittäminen omalle väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Väkivaltaa oikeuttavissa diskursseissa tekijä myöntää vastuunsa mutta ei syyllisyyttään. Väkivaltaa oikeuttavien miesten selityksissä näkyy käsityksiä tietyistä oikeuksista suhteessa naiseen ja naista tai lapsia voidaan syyttää omasta väkivallasta. Cavanaghin ja kollegoiden (2001) mukaan kotitöiden laiminlyönti, väkivaltaiseen käyttäytymiseen provosointi ja käyttäytyminen asetettuja odotuksia vastaan nähtiin syinä väkivaltaiselle käyttäytymiselle parisuhteessa. Näiden oikeutusten käyttö yhdistetään usein ristiriitaisesti moraaliseen kannanottoon, ettei väkivalta ole oikeutettua: “tiedän, että väkivalta ei ole koskaan oikeutettua, mutta hän käytännössä ajaa minut siihen, kun tullessani kotiin hän ei ole imuroinut tai pyyhkinyt pölyjä”.

Featherstonen ja Peckoverin (2007) tutkimuksen mukaan lapsiaan kohtaan väkivaltaisten miesten tyypillinen puhetapa oli vierittää vastuu väkivallan tapahtumisesta lapselle. Väkivallan syynä nähtiin se, etteivät lapset täyttäneet vanhempiensa odotuksia esimerkiksi koulutehtävien tai nukkumaanmenon suhteen. Dagirmanjianin ja kollegoiden (2017) mukaan miehet näkevät väkivallan viimeisenä keinona

ratkaista konflikteja, kun esimerkiksi puhuminen ei enää auta. Väkivaltaan johtaneet tilanteet nähdään umpikujina, joista ulospääsyyn väkivalta on ainoa vaihtoehto (Ajo & Hara, 1998). Myös väkivaltaiset äidit sanovat lapsen oman käyttäytymisen vaikuttavan heidän väkivaltaisuuteensa (Damant ym., 2010). Lapsi voi esimerkiksi puhua loukkaavasti tai olla vanhempaa kohtaan väkivaltainen, mikä johtaa väkivaltaan. Tällöin väkivalta nähdään itsepuolustuksena. Väkivalta voidaan ajatella ainoaksi keinoksi hallita lasten käyttäytymistä, esimerkiksi tappelemista tai riehumista (Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Väkivalta nähdään oikeutettuna, jos sillä estetään esimerkiksi sisaruksia satuttamasta toisiaan. Esimerkiksi tilanteessa, jossa vanhempi varoittaa lastaan riehumasta väkivallan uhalla, väkivalta nähdään perusteltuna, mikäli lapsi ei tottele vanhemman sanallista kurittamista. Toisinaan isät määrittelevätkin väkivallan osaksi hyvää kasvatusta.

Hearnin (1998) mallin mukaan tekijän käyttäessä tekosyitä selityksenä väkivaltaiselle käyttäytymiselleen hän tunnustaa oman syyllisyytensä, mutta vastuu toiminnasta on itsen ulkopuolella. Tekosyyt ovat yleisempiä kuin oikeuttavat puhetavat, mutta usein samaan selitykseen saattaa sisältyä sekä tekosyitä että oikeutuksia. Tekosyitä keksiessä tekijä saattaa uhriutua tai ulkoistaa väkivallan syyn pois itsestään ja saattaa kuvata kontrollin menettämistä. Olosuhteet tai toisen ihmisen käyttäytyminen nähdään väkivaltaisen käyttäytymisen laukaisijana, eikä omaa vastuuta myönnetä. Ajo ja Hara (1998) kuvaavat pro gradu -tutkielmassaan ahdistetuksi tulemisen diskurssiksi sellaista puhetapaa, jossa parisuhteissaan väkivaltaiset miehet selittävät väkivaltaisen käyttäytymisen olevan seurausta puolison provosoivasta, syyttelevästä, ärsyttävästä tai ahdistelevasta käyttäytymisestä. Parisuhdeväkivallan tekijät selittävät väkivaltaisuuttaan myös tilanteeseen ajautumisen kautta (Ajo & Hara, 1998). Oman väkivaltaisuuden syyksi nähdään pitkään jatkunut väsymys ja stressi, parisuhdeongelmat, paineet, masennus sekä väkivallan näkeminen. Väkivaltaan ajautumista perustellaan myös esimerkiksi mielialalla sekä alkoholin käytöllä ja sen aiheuttamalla alentuneella toimintakyvyllä (Cavanagh ym., 2001). Flinckin ja Paavilaisen (2010) tutkimuksessa parisuhteissaan väkivaltaiset naiset oikeuttivat väkivaltaista käyttäytymistään esimerkiksi hätäntymisellä tai neuvottomuudella hankalassa tilanteessa. Äidit puhuvat väkivaltaisuudestaan myös tilanteen tai oman olotilan aiheuttamana toimintana ja väkivaltaa selitetään esimerkiksi väsymyksellä tai kontrollin menettämällä (Damant ym., 2010).

Toisaalta, väkivallan tekijät käyttävät väkivallasta myös vastuuta ottavia puhetapoja. Hearnin (1998) mukaan myöntämistä sisältävissä puhetavoissa väkivalta tunnustetaan ja oma syyllisyys ja vastuu hyväksytään ainakin osittain. Väkivallan myöntäessään henkilö joutuu hyväksymään väkivallan osaksi menneisyytensä elämäntapahtumia. Myöntäminen ei kuitenkaan aina tarkoita katumista, ja ilman katumuksen tunnetta väkivallan tekijä voi palata väkivallan kieltäviin puhetapoihin. Ajo ja Hara (1998) havaitsivat parisuhteissaan väkivaltaisten miesten käyttävän väkivallastaan niin sanottua riittämättömyysdiskurssia. Tällaisessa diskurssissa rakennetaan kuvaa itsestään esimerkiksi epäonnistujana

ja epävarmana. Väkivaltaiset miehet puhuvat syyllisyydestään liittyen vanhemmuuden vastuiden jakamiseen (Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Myös lapsiaan kohtaan väkivaltaa tehneiden äitien puheessa ilmenee syyllisyyttä ja itsensä soimaamista (Damant ym., 2010). Väkivaltaisuuden sanotaan tarkoittavan vanhempana epäonnistumista tai sitä, ettei ole tarpeeksi hyvä vanhempi. Lastaan kohtaan väkivaltaa käyttäneiden äitien haastatteluissa tulee ilmi hyväksyttävän kasvatuksen ja väkivallan välisen eron pohtiminen. Äidit kokevat vaikeaksi käyttää hyväksyttävän kasvatuksen rajoissa olevaa kurittamista.

Väkivaltaiset isät puhuvat myös oman käyttäytymisensä kontrolloimisesta, missä vastuu omasta toiminnasta nähdään itsellä (Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Väkivaltaa oikeuttavista puhetavoista luovutaan ja mies voi puhua itsestään lapsen tarpeet huomioon ottavana ja vastuullisena isänä, joka voi aktiivisesti valita väkivallattomia tapoja toimia kasvatustilanteissa. Lapsiaan kohtaan väkivaltaa tehneet miehet toivat esille myös puhetapaa, jossa he kertoivat onnistuneista kasvatustilanteista. Tällaisissa tilanteissa mies oli onnistunut toimimaan isänä joustavasti ja väkivallattomasti.

Terapeutin puhetavat väkivaltainterventiossa

Terapeuttien väkivallan hoito-ohjelmissa käyttämiin puhetapoihin liittyvä tutkimus on vähäistä ja rajautunut pääasiassa Pohjoismaihin. Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän tavoitteena on saada tekijät tunnistamaan erilaisia väkivallan muotoja (Holma, Laitila, Wahlström, & Sveins, 2005). Väkivaltaisen käyttäytymisen hoidon kannalta on oleellista tunnistaa omat teot lapsia kohtaan nimenomaan väkivallaksi (Holma, 2005; Lomo, 2018). Hoidossa pyritään samaan väkivallan tekijä ottamaan vastuuta omasta väkivaltaisesta käyttäytymisestään, jolloin väkivalta nähdään valintana, johon on mahdollisuus vaikuttaa (Holma ym., 2005; Lomo ym., 2019). Väkivalta on tekijän vastuulla siitä huolimatta, että hän on ollut esimerkiksi stressaantunut, masentunut tai päihtynyt. Tämän vuoksi myös onnistumisia pyritään merkityksellistämään ja kiinnittämään huomiota siihen, millainen toiminta onnistumiseen johti. Näin ollen onnistumisten ei katsota olevan sattumanvaraisia, vaan henkilön omien päätösten tuloksia, mikä vahvistaa käsitystä omista vaikutusmahdollisuuksista. Vetäjien tarkoituksena on tunnistaa tekijöiden vastuunsiirtopuhe ja katkaista se, kuitenkin lempeästi eikä ajaen keskustelua konfliktiin, jotta yhteistyösuhde ei vaarannu.

Terapeutit pyrkivät rakentamaan väkivaltaan puuttuvaa interventiota erilaisten puhetapojen avulla (Liikamaa & Tantarimäki, 2005). Itsetuntemuksen edistämispuheessa terapeutit eivät ota erityisemmin kantaa asiakkaan toimintaan, vaan pyrkivät neutraalisti kysymysten avulla lisäämään asiakkaan ymmärrystä omista tunteistaan ja toimintatavoistaan. Tällainen puhe on yleistä terapeutissa työskentelyssä, eikä ole pelkästään väkivaltainterventiolle tyypillistä. Uuden näkökulman tarjontapuheessa terapeutti mahdollistaa asiakkaalle erilaisten vaihtoehtojen punnitsemisen, joista asiakas voi olla myös eri

mieltä. Terapeutti ei tässäkin puhutavassa kyseenalaista asiakkaan toimintaa. Terapeutti saattaa esimerkiksi tuoda esiin mahdollisen näkökulman uudeltaisesta isyydestä, johon sisältyy ajatus isästä tärkeänä ja hoivaavana vanhempana (Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Terapeutit pyrkivät nostamaan esiin väkivallan uhrin näkökulmaa kiinnittämällä huomiota siihen, millaiseksi väkivallan tekijä havainnoi uhria väkivaltatilanteessa (Lømo ym., 2019). Terapeutti voi esimerkiksi kysyä oliko uhri peloissaan tilanteessa ja millaisia seurauksia väkivallalla oli uhrille.

Väkivallan konkretisointipuheessa terapeutti kysyy konkreettisia kysymyksiä siitä, miten asiakas on toiminut väkivaltatilanteissa (Liikamaa & Tantarimäki, 2005; Lømo ym., 2019). Siinä kartoitetaan myös väkivaltatilanteita edeltäviä asioita ja väkivallan seurauksia. Konkretisointipuheessa terapeutti yrittää saada asiakkaan näkemään erilaisia toimintavaihtoehtoja riskitilanteissa. Terapeutti käy läpi väkivaltatilannetta ja tällä tavoin pyrkii saamaan miestä ottamaan enemmän vastuuta isänä (Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Terapeutti asettaa miehen määrittelemään väkivallasta käyttämäänsä ilmaisua. Lapsiaan kohtaan väkivaltaa tehneiden miesten puheissa esimerkiksi läpsäisy saattaa määrittyä eri asiaksi kuin lyöminen. Konkretisointipuheella terapeutti määrittää väkivaltaa tehneen henkilön toiminnan väkivallaksi. Lømon ja kollegoiden mukaan (2019) mukaan terapeutit pyrkivät muodostamaan kokonaiskuvaa asiakkaan väkivaltaisuudesta pyytämällä asiakasta raportoimaan esimerkiksi väkivaltaisuuden kestoja ja vakavuutta.

Terapeutit pyrkivät saamaan tekijän muodostamaan sellaisen kuvan omasta väkivaltaisuudestaan, jossa tekijä näkee itsensä toimintansa aiheuttajana (Lømo ym., 2019). Haastamispuheessa terapeutti kyseenalaistaa asiakkaan aiemman kertomuksen, mikä tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden muuttaa aiempaa versiotaan (Liikamaa & Tantarimäki, 2005). Haastamispuheella puututaan tilanteisiin, joissa asiakas oikeuttaa puheellaan väkivaltaista käyttäytymistään. Konkretisointi- ja haastamispuheessa terapeutti vastuuttaa asiakasta väkivaltaisesta käyttäytymisestä, mutta samaan aikaan on tärkeää yrittää säilyttää asiakkaaseen yhteistyösuhde (Liikamaa & Tantarimäki, 2005; Lømo, 2018). Yhteistyösuhteen on todettu olevan parhaiten psykoterapeuttisen intervention tuloksellisuutta ennustava tekijä (Orlinsky ym., 2004). Turvallista suhdetta pyritään luomaan esimerkiksi korostamalla asiakkaan voimavaroja (Lømo ym., 2019).

Terapeutit auttavat asiakasta muodostamaan käsityksen henkilökohtaisista arvoistaan ja tavoitteistaan liittyen terapiaan (Lømo ym., 2019). Terapeuttien ja asiakkaiden keskusteluissa nousevat esiin esimerkiksi halu osata suuttua ilman, että toimisi kuitenkaan väkivaltaisesti. Terapeutit myös korostavat väkivallan tekijöiden henkilökohtaisia taitoja ja ominaisuuksia, joista voi olla hyötyä terapialle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja pyrkivät luomaan asiakkaaseen toivoa. Voimavarojen korostaminen on yhteydessä parempaan tulokseen psykoterapeuttisessa hoidossa verrattuna pelkästään ongelmakeskeiseen lähestymistapaan (Gassmann & Grawe, 2006). Muutosmotivaatio on tärkeää terapeutin yhteistyösuhteen kannalta väkivaltaisten henkilöiden hoidossa (Taft ym., 2004). Toisinaan

väkivaltainterventioissa terapeutti keskeyttää asiakkaan puheen, eikä osoita välttämättä kuuntelemista tai hyväksyntää (Räsänen, 2006). Usein näissä kohdissa puhutaan esimerkiksi aiemmista väkivaltatilanteista. Nevala-Jaakonmaan ja Holman (2010) tutkimuksessa terapeutit osoittivat ristiriitaa asiakkaan puheessa, kun asiakas eriytti toisistaan väkivaltaisen käytöksen ja huolta pitävän isyyden.

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimus lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvistä puhetavoista lähisuhdeväkivaltaa tehneiden interventioissa on ollut vähäistä. Lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi hoito-ohjelmien interventiivisten käytänteiden ja haitallisten puhetapojen tunnistaminen sekä niihin puuttuminen on väkivallan vähentämisen keskeinen keino. Suomessa parisuhdeväkivallasta käytetyistä puhetavoista tutkimusta on tehty lähinnä Vaihtoehto väkivallalle -ryhmään perustuen. Parisuhdeväkivallasta puhuttaessa pääpaino on pitkälti puolisoitten välisen suhteen käsittelemisessä, jolloin vanhemmuus jää keskustelun ulkopuolelle (Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Väkivallan hoito-ohjelmien keskeisenä tavoitteena on nimenomaan uhrin turvallisuuden parantaminen (Holma ym., 2006). Lapsen näkökulma jää usein huomioimatta, vaikka tekijän ohella myös uhri on intervention asiakas. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää, millaisia puhetapoja Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän osallistujat ja ohjaajat käyttävät ryhmäläisten lapsiaan kohtaan tekemästään väkivallasta. Tutkimme myös, miten vastuunotto näkyy puhuttaessa lapsiin kohdistetusta väkivallasta.

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimusaineisto

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu Jyväskylän yliopiston psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikalla järjestettävään Vaihtoehto väkivallalle -ryhmään vuonna 2017-2019 osallistuneista miehistä ja naisista. Interventio on ryhmähoito lähisuhdeväkivaltaan syyllistyneille henkilöille (Holma ym., 2005). Osalla ryhmäläisistä on syyte tai tuomio väkivallasta, mutta se ei ole kriteeri tai este ryhmään pääsemiselle. Vaihtoehto väkivallalle -ryhmä on perustettu vuonna 1996 yhteistyössä Kriisikeskus Mobilen kanssa ja toiminta perustuu norjalaiselta Alternativ til Vold -klinikalta saatuun hoitomalliin.

Osallistujat sitoutuvat käymään ryhmässä vähintään 15 kertaa osallistumisen ollessa kuitenkin vapaaehtoista. Viikon tai kahden viikon välein kokoontuvaa ryhmää vetää kaksi ohjaajaa, mies ja nainen (Holma ym., 2005; Nuutinen, Korvenoja & Holma, 2016). Väkivallan tekijät hakeutuvat ensin Mobileen, josta he ohjautuvat ryhmään 1-6 kuukautta kestävien motivointikäyntien kautta. Ryhmäläinen ja hänen

puolisonsa haastatellaan ryhmän alussa ja kahden vuoden jälkeen lopettamisesta. Lisäksi puoliset haastatellaan puoli vuotta ryhmän aloittamisen jälkeen sekä ryhmän lopussa.

Vaihtoehto väkivallalle -intervention toimintatavat ovat muotoutuneet ryhmän toiminnan ja ryhmäläisten kokemusten mukana (Holma, 2005). Ryhmä ei noudata tiettyä ohjelmaa, vaan on useiden eri hoitomallien yhdistelmä. Intervention tausta-ajatuksena on, että väkivalta on tekijän uhriin kohdistamaa vallankäyttöä ja tavoitteena onkin uhriin kohdistuvan väkivallan vähentäminen. Lähtökohtana on, että väkivalta on voimankäyttöön perustuvaa vallankäyttöä, eikä esimerkiksi vuorovaikutuksen ongelma tai tunteiden ilmaisun keino. Ryhmän keskeisenä ajatuksena on parantaa väkivallan tekijän toimijuutta ja valinnan mahdollisuuksia. Ensisijaista ryhmän toiminnassa on uhrien turvallisuus ja näin ollen ilmoitusvelvollisuus väkivallasta tai sen uhasta menee vaitiolovelvollisuuden edelle (Nuutinen ym., 2016).

Menetelmät

Käytimme tutkimuksessamme menetelmänä diskurssianalyysia, jonka avulla halusimme tutkia, millaisia puhetapoja Vaihtoehto väkivallalle -ryhmässä käytetään puhuttaessa lapsia kohtaan tehdystä väkivallasta. Diskurssianalyysi on laaja teoreettinen lähestymistapa, joka mahdollistaa monia erilaisia sovelluksia, eikä kyse ole tarkkaan rajatusta tutkimusmenetelmästä (Jokinen ym., 2016; Lester ym., 2018). Sillä pyritään vastaamaan esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: kuka puhuu, miten hän puhuu ja mihin hän pyrkii (Metsämuuronen, 2008).

Diskurssianalyysi pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin, johon liittyy tiettyjä taustaoletuksia, joihin tutkimuksen täytyy nojata (Jokinen ym., 2016; Wiggins & Riley, 2010). Ensinnäkin kielenkäyttö nähdään sosiaalista todellisuutta rakentavana prosessina eli kieli ei ainoastaan kuvaile todellisuutta. Diskurssianalyysi tekee näkyväksi ilmiöiden sosiaalisesti rakentuvan luonteen ja sen, miten niitä konstruoidaan. Diskurssit nähdään rinnakkaisina ja keskenään kilpailevina, jolloin niiden välisten valtasuhteiden tarkastelu saattaa olla mielekästä. Diskurssianalyysissä ei varsinaisesti tutkita yksilöä tai psykologisia ilmiöitä, vaan tarkastelun kohteena on vuorovaikutus ja kielenkäytön tuottamat merkityssysteemit (Georgaca & Avdi, 2012; Jokinen ym., 2016). Kielenkäytöllä nähdään aina olevan tiettyjä seurauksia, jotka voivat olla laajempia ideologisia seurauksia tai kielenkäytön tilannekohtaiseen funktioon liittyviä.

Vaikka diskurssianalyysia käytetään perinteisesti sosiaalipsykologian alueella, viimeisten vuosikymmenien aikana sitä on alettu käyttää myös klinisen psykologian ja psykoterapian tutkimuksessa (Avdi, 2015; Georgaca & Avdi, 2012). Diskurssianalyysi sopii hyvin aineistolähtöiseen lähestymistapaan, jossa terapiaprosessia ei määritellä etukäteen valittujen muuttujien perusteella (Stancombe & White, 1997). Diskurssianalyysissä psykoterapia nähdään merkityksiä tuottavana yhteistyöprosessina (Avdi & Georgaca,

2007). Psykoterapian kielellisen ja retorisen luonteen vuoksi sitä voidaan tarkastella kielenkäytön ja kulttuurin näkökulmasta, eikä ainoastaan psykologisena prosessina (Avdi, 2005; Madill & Barkham, 1997). Psykoterapiapuhe keskittyy usein ongelmiin, niiden syihin ja ratkaisuihin (Avdi, 2015). Asiakkaat suhteuttavat itsensä ja muut ongelmiin ja keskustelussa neuvotellaan toimijuudesta, syyllisyydestä ja vastuullisuudesta. Kun terapiassa tutkitaan ongelmien rakentumista, tarkastellaan samaan aikaan asiakkaan subjektiivista eli roolia ja mahdollisuuksia ongelmien muodostumisessa ja ratkaisemisessa. Diskurssianalyysin vahvuutena psykoterapiatutkimuksessa voidaan pitää sitä, että se korostaa terapeutin aktiivista roolia vuorovaikutustilanteessa (Avdi & Georgaca, 2007). Diskurssit ovat oleellinen osa asiakkaan tuottamia käsityksiä ongelmistaan. Terapeutit vastaavat niihin tuomalla uudenlaisia diskursseja, jotka voivat sisältää enemmän toiminnan mahdollisuuksia.

Aineistomme mahdollistaa puhetapojen analysoimisen, joten emme diskurssianalyttisen lähestymistavan vuoksi tarkastele ryhmäläisten kokemuksia väkivaltaisesta käyttäytymisestä. Analyysimme perustuu diskursiiviseen psykologiaan. Diskursiivinen psykologia keskittyy vuorovaikutuksen tutkimiseen, kuten esimerkiksi siihen, miten henkilöt vastaavat toistensa puheeseen. Diskursiivisen psykologian lähestymistapa sopii sellaisiin kysymyksenasetteluihin, joissa tarkastellaan esimerkiksi vastuuta tai rikokseen syyllistyneiden henkilöiden kertomuksia omasta teostaan (Wiggins & Riley, 2010). Myös ryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen ja uusien diskurssien esilletuomisen tarkastelu ovat tyypillisiä diskursiiviselle psykologialle.

Tutkimusprosessi

Etsimme Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän alussa kerätyistä alkuhaastattelulomakkeista sellaiset henkilöt, jotka mainitsivat olleensa väkivaltaisia lapsiaan kohtaan. Tämän jälkeen tutustuimme kirjalliseen yhteenvetoon, johon ohjaajat olivat kirjanneet ylös kullakin istunnolla käsitellyt teemat. Valitsimme tarkasteluun sellaiset videoidut ryhmätapaamiset, joiden aiheiksi oli mainittu ryhmäläisten lapsiaan kohtaan tekemä väkivalta tai sen uhka, vanhempien käyttämä kontrolli, sekä tilanteet, jossa lapset olivat kuulleet tai nähneet vanhempien välistä väkivaltaa. Halusimme valita mahdollisimman uusia videointeja, joten valitsimme vuoden 2018 keväällä videoidut tapaamiset, joissa käsiteltiin paljon edellä mainittuja aiheita. Valitsimme aineistoksi keskustelukatkelmat, joissa puhuttiin lapsia kohtaan tehdystä väkivallasta tai sen uhasta, kontrollista tai vanhempien välisestä väkivallasta, jolle lapset olivat altistuneet. Rajasimme pois kohdat, joissa ryhmäläiset puhuvat omassa lapsuudessaan kokemastaan väkivallasta.

Yhdeksän videoinnin läpikäymisen jälkeen totesimme, että tarvitsemme lisää materiaalia aineiston saturaation saavuttamiseksi. Saturaatiolla eli kylläntymisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa materiaalin läpikäynti ei enää tuota uusia tuloksia ja aineisto alkaa toistaa itseään (Sarajärvi & Tuomi,

2018). Laajensimme tarkasteluamme kattamaan aikavälin syksystä 2017 kevääseen 2019. Kävimme tallenteista aikaisemmin merkitsemämme kohdat läpi ja valitsimme kutakin puheen tapaa parhaiten kuvaavat kohdat litteroitaviksi. Saavutimme saturaation, kun aineistoa oli kertynyt yhteensä 12 istunnosta. Lopullinen aineistomme koostuu 51:stä keskustelukatkelmasta, joiden pituudet vaihtelevat 15 sekunnista noin 5 minuuttiin.

TULOKSET

Löysimme kahdeksan eri tapaa puhua lapseen kohdistuvasta väkivallasta (puhetapojen määrät suluissa): tilannesidonnaiset syyt ja vähättely (13), vaaratilanteiden estämispuhe (1), väkivallan tuomitseminen (5), vaihtoehtoiset toimintatavat (4), kasvatuspuhe (2), lapsen näkökulma (19), onnistumispuhe (12) ja juridinen puhetapa (8). Osa puhetavoista oli ryhmäläisten itsensä tuottamia, kun taas osa oli useimmiten ohjaajan esille nostamia. Puhetapojen määrät eriteltynä puhujan mukaan on esitetty Taulukossa 1. Eri puhetavat erosivat toisistaan sen suhteen, kuinka paljon niissä otetaan vastuuta tai vastuutetaan väkivaltaisesta käyttäytymisestä. Pseudonymisoimme ryhmäläisten henkilöllisyydet.

Taulukko 1.

Puhetapojen määrät.

Puhetapa	Ryhmäläiset	Ohjaajat	Yhteensä
Tilannesidonnaiset syyt ja vähättely	13	0	13
Vaaratilanteiden estäminen	1	0	1
Väkivallan tuomitseminen	5	0	5
Vaihtoehtoiset toimintatavat	0	4	4
Kasvatus	2	0	2
Lapsen näkökulma	15	4	19
Onnistumiset	10	2	12
Juridinen	7	1	8

Puhekatkelmissa on käytetty seuraavia merkintöjä

- (.) alle sekunnin mittainen tauko
- (1) tauot sekunneittain
- [päällekkäin puhumisen alkaminen
-] päällekkäin puhumisen päättyminen
- O_n naisohjaaja
- O_m miesohjaaja

Tilannesidonnaiset syyt ja vähättely

Ryhmäläiset käyttivät lapsiin kohdistuvasta väkivallasta puhuessaan tilannesidonnaisia syitä, joissa väkivallan syynä ei nähdä tekijän omaa toimintaa. He myös vähättelivät väkivallan vakavuutta.

(Ennen katkelmaa Niilo on kertonut, millainen väkivaltahistoria hänen ryhmään tulonsa taustalla on.)

- 1 Niilo: *eipä niitä oo tainnu onko niitä juuri tukistamistakaan tai muutakaan*
- 2 *väkivaltatilannetta ollu sillain jos mä oon ollu Veetin kanssa kahestaan siin*
- 3 *on se (2) vähän se koko perheen hulabaloo sitte sitte tota ja mä ite kyllä*
- 4 *luotan siihen että pystyn (2) pystyn tota tapaamaan ilman*

Riveillä 1-3 Niilo kertoo, ettei väkivaltatilanteita ole sattunut silloin, kun hän on ollut poikansa kanssa kaksin, vaan väkivaltaisuus liittyy tilanteisiin, joissa koko perhe on jollain tavalla läsnä. Näin Niilo selittää väkivaltaisuutensa johtuvan koko perheen sekavasta tilanteesta eikä hän niinkään ota vastuuta teoista itselleen.

(Ennen katkelmaa Tiina on puhunut siitä, kuinka vahinkoja voi sattua kaikille vanhemmille, mutta tahallinen pahoinpitely ei ole sallittua.)

- 1 Tiina: *kyl mäki pojan kimppuun kävin öö mä ravistelin sitä viimeks ku se oli kuusvuotias*
- 2 *ku mulla meni oikeen hermo (.) yleensä nää on just semmosia tilanteita ku mä*
- 3 *oon oikeen väsynyt pitäis mennä nukkumaan pitäis jotain tehdä ja poika alkaa sitte*

Tiina kertoo riveillä 1-4, että yleensä väkivaltatilanteet johtuvat lapsen tempuilusta yhdistettynä vanhemman omaan väsymykseen. Tiina vastuuttaa väkivallasta lastaan ja omaa vireystilaansa, eikä niinkään korosta omaa toimijuuttaan ja valinnan mahdollisuutta keskeisinä väkivaltaan vaikuttavina tekijöinä.

(Niilo kertoo ensimmäisellä tapaamisellaan ryhmään tulonsa syistä.)

1 Niilo: ... plus sitte lisäksi no se on mulla on ollu vähän virheellinen kasvatustapa lähinnä
 2 no nyt oon siitä sitte käräjille menossa poikaa oon vähän tukistanu et se on nyt
 3 sitte oliko se nyt pahoinpitelynä vai lievänä pahoinpitelynä (.) mä oon siitä ollu
 4 kuulustelussa ja käräjäistunto on nyt sitte jossain vaiheessa tulossa (.) no ehkä
 5 vähän ollu jotain vanhempaa poikaa kohtaan voisko sanoo henkistä väkivaltaaki
 6 että semmosta pientä haukkumista ku on turhautunu ni ni sanonu jokski (2)
 7 tyhmäks tai paskaks ja ja ...

Niilo kertoo rivillä 1, että hänen toimintansa on lähinnä määriteltävissä virheelliseksi kasvatustavaksi eikä niinkään väkivallaksi. Riveillä 1, 2, 5 ja 6 hän määrittelee omaa toimintaansa sanoilla “vähän” ja “pieniä”, jolla hän lieventää väkivallan vakavuutta. Tässä puheenvuorossa voidaan havaita tekosyiden ja vähättelyn lomittuvan yhteen, kun Niilo riveillä 6-7 lieventää haukkumistaan sanalla “pieniä” ja esittää tekosyyksi turhautumisen.

Tilannesidonnaisissa syissä väkivaltaa selitettiin esimerkiksi lapsen käyttäytymisellä ja omalla fyysisellä tai psyykkisellä olotilalla, kuten väsymyksellä. Myös väkivaltaisuutta ennen vallinnutta tilannetta käytettiin selityksenä. Esimerkiksi perheessä olevan kaoottisen tilanteen nähtiin usein olevan väkivaltaisuuden taustalla. Tekijät määrittivät asemansa olosuhteiden uhriksi ja välttivät vastuuta, sekä vähättelivät väkivallan vakavuutta. Tilannesidonnaiset syyt ja vähättely voivat kietoutua yhteen ja sisältyä samaan puheenvuoroon.

Vaaratilanteiden estämispuhe

Vaaratilanteiden estämispuheessa lapsiin kohdistettua väkivaltaa selitettiin tekijän mielestä potentiaalisten vaaratilanteiden ehkäisemisellä, kuten lasten sohvalta hyppimisen tai lasten tappelemisen estämällä.

(Ennen katkelmaa Tero kertoo tilanteesta, jossa hänen kaksi lastaan ovat hyppineet sohvalta.)

1 Tero: ... sit ne sielä sohvilla hyppii ja muuta ja mä yritän sanoa että siinä voi sattua
2 siinä oli niinku ihan milleistä kiinni että siinä niinku kolahtaa kolahtaa sit mä
3 niinku loppujenlopuks otin tän Paulan tämän meidän viisvuotiaan sitte mä aattelin
4 mä menin siihen väliin ja sanoin että nyt ei voi tehdä näin (.) otin hänet niinku
5 syliin siihen ihan vauva-asentoon ja sitte mä että ymmärrätkö sä mitä nyt näitkö
6 sä mitä tapahtuu että silloinku äiti kielti sua se pissapotta lensi (.) ja yritin tällai
7 niinku asiallisesti sitä niin eihän sieltä tulee vaan räkästä naurua ja niinku sit
8 siinä vaiheessa sit sit niinku tuli päin naamaa mä otin sen siitä nostin sen rahille
9 tota huusin sille taas ihan viimestä päivää sitte että nyt riittää että että se
10 vähänniinku katkes siinä tilanteessa sitte

(...)

11 O_m: mä kuulin tossa että sulla oli huoli siitä et ne niinku lapset satuttaa toisiaan
12 Tero: siis lapset satuttaa toisiaan
13 O_m: niin ku ne hyppii
14 Tero: joo joo joo siis juu kyllä kyllä joo no no tavallaan kyllähän se tietyllä tavalla se
15 hulluus onki että se mitä mä jossain vaiheessa mietin että taisin kertoa sen sielä
16 vessassa sitä kun sillä keikkas se jakkara onhan se tavallaan absurdia että tässä
17 yritetään tietyllä tavalla suojella niitä niinku ite niinku satuttaa niitä

Riveillä 1-10 Teron puheessa nähdään väkivaltaisuuden selittämistä ja vastuun välttämistä lapsen suojelemiseen vedoten. Miesohjaaja tuo rivillä 11 esiin näkökulman, että Teron toiminnan taustalla on pelko siitä, että lapset satuttavat itsensä leikkiessään. Riveillä 14-17 Tero ymmärtää toimintansa olevan ristiriitaista; toisaalta hän yrittää suojella lapsia, mutta kuitenkin itse satuttaa heitä.

Vaaratilanteiden estämispuheessa pyritään välttämään vastuuta selittämällä väkivaltaisuutta potentiaalisen vaaratilanteen ehkäisemisellä. Tästä diskurssista seuraa, että ryhmän vetäjät konfrontoivat ryhmäläisten

puhetta esittämällä kysymyksiä siitä, mitä olisi voinut tapahtua, jos tilanteeseen ei olisi mennyt väliin. Ryhmän vetäjät kysyivät, onko lapselle sattuva vahinko pahempi kuin vanhemman väkivaltainen käytös, joka estää potentiaalisen vahingon. Ohjaajat kyseenalaistivat sen, täytyykö vanhemmalla olla jatkuva kontrolli tilanteesta, johon ei voi täysin vaikuttaa, kuten esimerkiksi lasten käytöksestä.

Väkivallan tuomitseminen

Ryhmäläisten puheessa esiintyy kannanottoja siitä, että väkivalta on väärin ja jotain sellaista, mitä ei haluta tehdä. Väkivallan tuomitsevassa puhetavassa pyydellään anteeksi omaa käytöstä.

(Ennen katkelmaa keskustellaan, miten Mattin ja perheenjäsenten suhteet ovat muuttuneet ryhmän aikana. Matti kertoo, että nykyään vaimo uskaltaa sanoa suoraan mielipiteensä asioista. Katkelmassa Matti jatkaa kertomista siitä, mitä hänen ja perheenjäsenten suhteissa on tapahtunut ryhmän aloittamisen jälkeen.)

1 Matti: ... on siinä ehkä semmosta tapahtunu et jos mä oon toiminu väärin ni sanonu
2 jotaki pahasti tai huutanu ni sitte käyny lapsilta pyytämässä anteeks lähinnä
3 pojan kanssa on niitä vääntöjä sitte ollu että on se murrosikä siinä ja tavallaan
4 joutuu sillain niinku tavallaan nöyrytmään siinä että kaikki ei mene niinku minä
5 haluan eikä tarvi mennäkään ...

Riveillä 1-3 Matti kertoo tilanteista, joissa on toiminut väärin ja pyytänyt pojaltaan anteeksi. Hän kertoo, että tilanteiden ei tarvitse mennä hänen haluamallaan tavalla ja näin ollen luopuu ajatuksesta, että hänen pitäisi kontrolloida kaikkia tilanteita (rivit 4-5).

(Ennen katkelmaa Tiina kertoo lapsuudessaan kokemasta sukulaisten tekemästä väkivallasta.)

1 O_m: ... et sä näit et se on aikuisten vastuulla se mitä tapahtu sun ympärillä
2 Tiina: joo siis vahingot on nyt vahinkoja (.) onhan vahinkoja sattunu mullekin pojan
3 kanssa mutta tota tietysti semmonen tarkoituksellinen pahoinpitely ei oo ikinä
4 niinkun suotav- tai niinku sallittua

Rivillä 1 miesohjaaja reflektoi Tiinan kokemusta lapsuudessaan kokemastaan väkivallasta. Tiina ilmaisee riveillä 2-4, että tahallinen väkivalta on aina väärin, mutta ristiriitaisesti hän tuottaa puhetta, jossa väkivallan teot voivat olla tahallisia tai vahinkoja.

Usein väkivallan tuomitseva puhetapa nousee ryhmäläisiltä itseltään. Vaikka väkivallan käyttö tuomitaan, puhetapaan ei automaattisesti sisälly vastuunottoa, sillä esimerkiksi anteeksipyyntö voi olla opittu tapa, jolla päästään pois konfliktitilanteesta. Väkivallan tuomitsevaan puhetapaan liittyi myös ajatus kontrollista luopumisesta ja sen hyväksymisestä, että kaikki asiat eivät välttämättä aina mene omien suunnitelmien ja toiveiden mukaisesti.

Vaihtoehtoiset toimintatavat

Ryhmäkeskusteluissa tuli esiin puhetapa, jossa pohdittiin, olisiko jossakin väkivaltatilanteessa voinut toimia eri tavalla ja estää näin väkivaltaisesti toimimisen.

(Ennen katkelmaa Tero kertoo tilanteesta, jossa hän oli tarttunut lapseensa ja huutanut tälle lasten hyppiessä sohvalla.)

- 1 *Om:* kumpi ois ollu pahempi se että ne ois kolauttanu päät yhteen vai toi mitä nyt
2 tapahtu
3 *Tero:* se ois varmaan ollu kyllä se mitä nyt tapahtu nii pahempi vaihtoehto ja
4 todennäkösesti siinä tietysti miten pahasti ne voi kolahtaa yhteen
5 *Om:* joojoo voi käydä pahastikki mutta jos siinä ois vähän napsahtanu ja sitte ois tullu
6 itku nii se ei ois kuitenkaan ollu näin paha
7 *Tero:* kyllä nimenomaan ja sitte se että kyllä varmaan niinku löytyy lievempiäki keinoja
8 sitte siihen puuttumiseks

Rivillä 1-2 miesohjaaja kyseenalaistaa Teron toimintaa tuomalla esiin näkökulman vaihtoehtoisesta toiminnasta väkivaltatilanteessa. Ohjaaja vastuuttaa Teroa väkivaltaisesta käyttäytymisestä haastamalla häntä miettimään, oliko käytetty toimintatapa paras mahdollinen. Tämä saa Teron ymmärtämään, että lapsen altistuminen vanhemman kurittamiselle on vakavampaa kuin leikin lomassa sattuvat pienet tapaturmat (rivi 3).

Puhe vaihtoehtoisista toimintatavoista seurasi esimerkiksi vaaratilanteiden estämispuhetta. Tällöin ohjaaja toi esiin näkökulman, joka herätti ryhmäläisen pohtimaan, kumpi on vakavampi tapaturma, se, että lapset satuttavat itsensä vai se, että vanhempi estää vahingon sattumisen omalla väkivaltaisuuudellaan. Tässä puhetavassa väkivallasta otetaan vastuuta, sillä tekijät kyseenalaistavat omaa toimintaansa väkivaltaan johtaneessa tilanteessa. Myös ohjaajat vastuuttavat tekijöitä toiminnastaan haastamispuheen avulla.

Kasvatuspuhe

Ryhmässä pohdittiin sitä, millainen käyttäytyminen on hyväksyttävää kasvatusta ja mikä taas voidaan luokitella väkivallaksi.

(Ennen katkelmaa Tero kertoo, että kuluneen viikon aikana hän oli korottanut lapselle ääntään, kun lapsi ei ollut totellut hänen kieltoaan. Äänen korottamisen seurauksena lapsi oli alkanut itkeä.)

1 Tero: ... mulla oli se taas niinku vaikka mä korotin ääntä niin mä koin että mä olin sillä
2 tavalla mulla oli niinku kontrolli niinku siitä omasta käytöksestä että se oli sillä
3 tavalla tietyllä tavalla jopa niinku harkittua

4 O_m: joo

5 Tero: harkittua siis sillä tavalla että siinä se valinta tuli niinkun tehtyä että että no okei
6 että se ei tullu sillä tavalla ihan suoraan tuolta että niinku ne raivot joskus tulee
7 (.) sehä on sitte eri asia että oliko se oikein vai oisko pitäny olla kärsivällisempi
8 vieläki mutta niinku sanoit

9 Seppo: tuo on juuri se asia minkä kanssa mäki painin että niinku aika paljon niinku
10 arjessa että mikä on se oikea määrä ja mikä on se oikea äänenpaino (.) että
11 niinkun siihen niin kiinnittää sitä huomiota (.) sen kanssa painin aika paljon toiset
12 päivät on sellasia helpompia ja toiset on haastavampia (.) tää on niitä asioita
13 mitä niinku

14 Jarkko: että ajatteleeko tunteella vai järjellä (.) ehkä jollain tavalla niitä

15 Seppo: joo (.) ja kyllä siihen tunteella reagoimiseen tulee sellanen nopee stoppi niinku
16 päästänkö mä tän tunteen täältä tulemaan ja jos mä päästän ni siinä pienessä
17 hetkessä kerkee kelaamaan että onko se niinku liikaa

18 Jarkko: välillä tulee sanottua tai tehtyä asioita mitä miettii jälkikäteen ite ainaki et silloin
19 ku menee tunteella ja sit se tulee jälkeen vasta jollain tavalla niinku myöhemmin

20 Seppo: nii (.) jollain tavalla mulla on niinku täällä niinku käymisen jälkeen ruvennu asiat
21 menee niinku tunteisiin (.) että niinku muuten ne on menny kerran

22 O_m: tai voisko sanoo että sä oot niinku ruvennu huomaamaan ja tunnistamaan niitä

Katkelmassa riveillä 1-3 Tero kertoo tilanteesta, jossa oli korottanut ääntään lapselle, mutta oli pystynyt pysymään muuten rauhallisena. Tero kuitenkin kyseenalaistaa riveillä 5-8 oman toimintansa ja

reagointitapansa. Rivillä 9-10 Seppo yhtyy Teron kokemukseen kertomalla pohtivansa sitä, missä menee hyväksyttävän äänenpainon raja.

Kasvatuspuheessa ryhmäläiset pohtivat siitä, onko oma käytös ollut kohtuullista vai ylittykö väkivallan raja, mikä ilmentää oman vastuun ymmärtämistä. Muiden ryhmäläisten liittyttyä keskusteluun puhetta jatkettiin kasvatuksellisten asioiden eikä niinkään väkivallan näkökulmasta.

Lapsen näkökulma

Ryhmässä nousi esiin lapsen näkökulmaan liittyvä puhetapa, jolla pyrittiin kiinnittämään huomio siihen, miltä väkivaltatilanne oli lapsesta tuntunut. Näissä puhetavoissa kuvailtiin väkivaltatilannetta ja lapsen käyttäytymistä tilanteen aikana, sekä lapsen tunteita, kuten pelkoa.

(Ennen katkelmaa Seppo kertoi tilanteesta, jossa lapsi oli kiukutellut, mutta Seppo on kuitenkin pystynyt pysymään rauhallisena eikä ole hermostunut.)

- 1 *O_m:* mutta nyt (.) meni tilanne rauhallisesti ku sä
- 2 *Seppo:* no tilanne meni aika (.) aika rauhallisesti (.) [sä olit niin
- 3 *O_n:* hyvin varustettu]
- 4 *Seppo:* että annoin paha silmää (3) seki auto vähäse (.) tai (.) toivotaan nyt et se auto
- 5 et (.) se ei ollu (.) toivottavasti se nyt ei ollu liikaa (.) nykypäivänä seki voi olla jo
- 6 liikaa
- 7 *O_n:* mitäs (.) se sitte tarkotti
- 8 *O_n:* nii (.) mitä (.) minkälainen se sun
- 9 *Seppo:* mä annoin sellasen vihasen katseen että (.) on hyvä vähän hiljentään
- 10 *O_m:* hiljenikö hän sitten
- 11 *Seppo:* vähäsen joo niinku rupes niinku pidättämään sitä niinku (3) osaa kaksvuotiaskin
- 12 olla dramaattinen
- 13 *O_m:* olikse niin et hän pelästy sitä
- 14 *Seppo:* öö (2) ihan hyvä kysymys siinä mielessä että mä (.) en oikeesti tiää
- 15 *O_n:* mm-m
- 16 *Seppo:* mutta että (.) kyllä se niinku se huudon volyyymi pienedi (.) pienedi niinkun
- 17 puolella ja näin (.) pelkästään sillä pahalla silmällä (2) mutta aiheuttiko se sitten
- 18 pelkoa nii ehkä

- 19 vähän aiheutti
- 20 *O_n*: mm (.) nii jäit ainaki sitä miettimään että et oo ihan varma että aiheuttiko se sitte
- 21 sitä
- 22 *Seppo*: [no jotain
- 23 se aiheutti]
- 24 *Seppo*: ainakin se volyyymi pieneeni ja jostain syystä se tapahtu että (.) mutta en
- 25 räjähtäny päin naamaa (1) en halunnu pelotella niitä lapsia (.) se on väärin (.) on
- 26 voinu joskus niin tapahtua
- 27 *O_n*: tota varmaan täytyy vähän katella sitte jatkossa
- 28 *Seppo*: joo se on semmonen asia mihin mun pitää (.)
- 29 *O_n*: joo
- 30 *Seppo*: aina kiinnittää huomiota (.) on tuota ni joku tämmönen tilanne

Riveillä 2-12 Seppo miettii, oliko hänen toimintansa tietyssä tilanteessa hyväksyttävää. Rivillä 13 ohjaaja haastaa Seppoa pohtimaan, pelottiko lasta tilanteessa. Seppo myös toteaa rivillä 25, että lasten pelottelu on väärin ja hän ei halua toimia sillä tavalla. Tällä tavoin hän tuomitsee väkivallan käytön. Oman toiminnan pohtiminen ja väkivallan tuomitseminen osoittavat vastuunottoa.

(Ennen katkelmaa keskustellaan tilanteesta, jossa Tero oli huutanut lapselleen, kun tämä ei kielloista huolimatta ollut lopettanut riehumista.)

- 1 *Tero*: on näitä tilanteita ja on väsymystä ja muuta kuormitusta mut se että niin siinä
- 2 pystyy hillitsemään mut ei se ainakaa auta sitä asiaa
- 3 *Risto*: sitä ku osais aina itekki niiku laskeutua siihen lapsen tasolle
- 4 *Tero*: no tää on just se [lapsen
- 5 *Risto*: tasolle]
- 6 *Risto*: monesti niinku mitä vaimo sanonu että lue tää teksti ja tämmönen teksti ja tää
- 7 *Tommi Hellsten* ja kaikkia näitä on hyviä tekstejä sitä että leikki on lapsen työtä
- 8 oli se sitte minkä ikänen tahansa

Edellisessä katkelmassa rivillä 1 Risto ottaa puheeksi, että olisi tärkeää osata asettua lapsen asemaan ja Tero on samaa mieltä asiasta, mikä näkyy rivillä 4.

Useimmiten lapsen näkökulman nostivat esiin ryhmäläiset itse, mutta myös vetäjät konfrontoivat ryhmäläisten ajattelutapaa väkivaltilanteesta, joka oli ollut lapselle pelottava. Tällöin ohjaajat vastuuttivat ryhmäläisiä heidän teoistaan haastamispuheen avulla. Tilanne, joka on ryhmäläisen puheessa vaikuttanut harmittomalta, onkin saanut ryhmän vetäjän kysymyksen seurauksena näkökulman, että lapselle tilanne on ollut pelottava. Ryhmäläiset toivat myös esiin tilanteita, jossa lapsi oli kommentoinut vanhempien välistä riitelyä.

Onnistumispuhe

Ryhmäläiset kertoivat tilanteista, joissa he olisivat potentiaalisesti saattaneet käyttäytyä väkivaltaisesti, mutta onnistuivat toimimaan toisin.

(Ennen katkelmaa Mirja kertoo, miten hänellä on sujunut edellisen tapaamisen jälkeen.)

- 1 Mirja: *yhen kerran tuli semmonen hermostuminen kun tota oltiin vessassa laittamassa*
2 *semmosia jalkatukijuttuja kiinni ja hän oli niinku seisomassa ja sitte hän ei*
3 *millään niinku pysyny siinä seisomassa ja sitte jotenki korotin ääntä että “seiso*
4 *nyt” siis lapselle joka istuu pyörätuolissa oikeesti niin tota siitä tuli ihan hänelle*
5 *kyyneleet silmiin ja hän sano että “älä huuu mulle” (.) ja sitte jotenki en sittekkää*
6 *pystyny päästä irti siitä että nyt vois laittaa vaikka eri asennossa nämä (.)*
7 *saatiin me ne laitettua sitten ku päästiin siitä eteiseen ja sitte jo sain niinku sen*
8 *verran rauhotettua että sain pahoteltua hänelle ja halattiin tosi pitkään (.) mutta*
9 *tota että se oli vaan sen yks siinä (.) yks juttu ja muuten muuten meni hyvin vaikka*
10 *tuli semmosia että häntä kiukutti asiat niihin pysty jotenki suhtautumaan*
11 *semmosena että häntä harmittaa mä en lähe tähän mukaan että pysyin jotenki*
12 *aikuisena*
13 Om: *tosi hyvä*
14 Mirja: *joo ja sitten tehtiin*
15 Om: *se oli varmaan ittellekki semmonen rauhottava olo kun huomasi että nää*
16 *handlattiin taas hyvin nää tilanteet*
17 Mirja: *ja just jotenki sellanen että on oma jaksaminen ihan hyvällä niinku tasolla*
18 *että pystyy että sillonku on huonompi jaksaminen nii ne tulee pin-ihon alle jotenki*
19 *helpommin ne arjen ärsyttävät tilanteet jotka on kuitenkin niitä tärkeimpiä (.) mikä*
20 *tässä nyt tuntuu olevan vähän tän kerran tema*

Mirja kertoo, että stressaavan tilanteen mentyä ohi hän oli pahoitellut ja halannut lastaan (rivit 1-8). Kun Mirja riveillä 9-12 kertoo, että muissa hankalissa tilanteissa hän oli pystynyt pysymään rauhallisena, miesohjaaja antaa positiivisen palautteen (rivi 13). Näin ohjaaja korostaa Mirjan onnistumista hankalan tilanteen hoitamisessa. Riveillä 15-16 ohjaaja reflektoi, että kokemus oli varmaankin Mirjallekin positiivinen. Ohjaajan puheen tarkoitus on vahvistaa Mirjan uskoa kykyynsä hallita hankalia tilanteita.

Onnistumisdiskurssissa arjen hankalat tilanteet kuvattiin ärtymyksen tunteita herättävinä, ja esimerkiksi lasten käyttäytyminen kuvattiin vaikeaksi tai hallitsemattomaksi. Ryhmän vetäjät antoivat usein onnistumisista positiivista palautetta ja saattoivat kysyä, millainen tilanne oli lapsen näkökulmasta. Tämä puhetapa sisältää vastuunottoa väkivallasta, sillä siinä korostetaan omia vaikutusmahdollisuuksia hankalan tilanteen hoitamisessa.

Juridinen puhe

Keskusteluissa käytettiin puhetapaa, jossa väkivaltatilanteesta puhuttiin oikeusprosessin näkökulmasta liittyen esimerkiksi oikeudenkäyntiin, tuomioon tai lastensuojelun toimintaan.

(Mirja kertoo ennen katkelmaa lähestyvään oman lapsen pahoinpitelyn oikeudenkäyntiin liittyvistä ajatuksistaan ja tunteistaan ja sen mahdollisista vaikutuksista työelämään.)

- 1 Topi: ... (.) aattelin vaan sitä että eikai siitä vaan minkään näköstä tota semmosta
2 pysyvää stigmaa jää sitten sinulle sillälailla et jos kerroit että työttömäks jäät ja
3 haet mahdollisesti sille samaiselle alalle
- 4 Mirja: nii
- 5 Topi: nii vois niinku olettaa että siitä saattas jotain haittaa olla
- 6 Mirja: siis se on että jos (.) jos nytte oikeen oon lukenu että jos on törkeä pahoinpitely (.)
7 nii sit sitte se näkyy sielä papereissa
- 8 Topi: okei mut tää ei nyt sitte
- 9 Mirja: no siis on siinä se mahdollisuus (.) että sit se on alanvaihto eessä jos se sillä menee
- 10 Topi: toivottavasti
- 11 On: mut että tossa syytekirjelmässä oli aika paljon lieventäviä
- 12 Mirja: no siinä oli niinku siinä oli molemmista lapsista (.) isommasta jota oon läpsässy
13 jollain rukkanella näin ni siinä oli vaa että pahoinpitely mun mielestä ja se keltä
14 se jalka katkes nii siinä oli niinku kaks vaihtoehtoo oli se mä en muista että siinä ei

15 *tainnu olla niitä oliko törkeä vai lievä vai mikä vaan oli vaan syytteenä*
16 *pahoinpitely ja sitte vaihtoehtonen oli että vammantuottamus (.) jossa se ois*
17 *vähän niinku tämmönen huolimattomuus ennemmin ku semmone (.) mutta että se*
18 *niinku mun mielestä se aste että onko se törkeä vai miten ne menee ni*
19 *O_n: se määritellään sitte vasta siinä*
20 *Mirja: nii sitte siinä nii (.) et siinä ei siinä syytteessä sitä tavallaan niinku ollu (.) mutta*
21 *että kyllä se on semmone mitä on niinku pitäny mieltä (.) että jos sieltä sattus*
22 *sellanen tulemaan ni (.) että mitäs sitte*

Riveillä 1-10 Topi ja Mirja keskustelivat pahoinpitelytuomion seurauksista työuralle. Keskustelussa huomion kohteena ovat Mirjalle itselleen koituvat seuraukset, jotka ovat mietityttäneet häntä. Puheessa keskeisessä asemassa eivät ole lapselle koituvat seuraukset.

1 *Keijo: ... syytetään pienen pojan pahoinpitelystä ku oon tukistanu ja komentanu (1) sitten*
2 *syyttää lievästä pahoinpitelystä entistä puolisoa kohti kun oon hänen mukaansa*
3 *tarttunut ranteesta kiinni mutta en ole tehnyt mitään semmoista ainoastaan siirtäny*
4 *hänen kättään pois*

Juridisessa puhetavassa keskustelua käytiin lähinnä vanhemmalle koituvien seurausten näkökulmasta eikä lapsen näkökulmaa juurikaan nostettu esille. Myös huoltajuuteen ja lasten tapaamisiin liittyvät ristiriidat ja lastensuojelun prosessit olivat keskusteluiden aiheina. Useimmiten nimenomaan ryhmäläiset tuottivat juridista puhetapaa.

POHDINTA

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten Vaihtoehto väkivallalle -ryhmässä puhutaan ryhmäläisten lapsiaan kohtaan tekemästä väkivallasta ja miten vastuunotto ilmenee tässä puheessa. Tutkimus oli aineistolähtöinen ja menetelmänä käytimme diskurssianalyysia. Löysimme aineistosta kahdeksan lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvää puhetapaa: tilannesidonnaiset syyt ja vähättely, vaaratilanteiden estämispuhe, väkivallan tuomitseminen, vaihtoehtoiset toimintatavat, kasvatuspuhe, lapsen näkökulma, onnistumispuhe ja juridinen puhetapa. Näiden puhetapojen lisäksi aineistossa esiintyi haastamis- ja uuden näkökulman tarjontapuhetta sekä kontrollista luopumisen käsittelyä, jotka eivät kuitenkaan esiintyneet omina puhetapoinaan, vaan ne yhdistyivät joihinkin edellä mainituista. Vastuunoton taso ilmeni

tutkimuksessamme esiin tulleissa puhetavoissa vaihtelevasti. Kaikki puhetavat eivät olleet mielekkäästi tarkasteltavissa vastuunoton näkökulmasta, joten kaikkien puhetapojen asettaminen janalle vastuunoton määrän mukaan ei ole tarkoituksenmukaista.

Löytämässämme puhetavoissa voidaan havaita yhtäläisyyksiä aiemmissa tutkimuksissa löydettyihin diskursseihin. Tilannesidonnaiset syyt ja vähättely olivat aineistossamme yleisiä tapoja puhua lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Tämä tulos on linjassa aiempien tutkimusten kanssa, missä näitä elementtejä on löydetty sekä parisuhteessa tehtävää että lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevassa puheessa. Tilannesidonnaisia syitä ja vähättelyä sisältävä puhe vastaa piirteiltään aikaisemmissa tutkimuksissa kuvattua väkivaltaisen käyttäytymisen selittämistä esimerkiksi ahdistetuksi tulemisella, tilanteeseen ajautumisella ja hätäntymisellä tai neuvottomuudella (Ajo & Hara, 1998; Damant ym., 2010). Tutkimuksessamme väkivaltaisuutta selitettiin väsymyksellä, turhautumisella ja perheessä vallitsevalla hankalalla tilanteella. Näiden syiden avulla vastuu väkivaltaisuudesta ulkoistettiin itsen ulkopuolelle. Ryhmäläiset myös vähättelivät tekemänsä väkivallan vakavuutta.

Vaaratilanteiden estämispuhe oli aineistossamme harvinaista. Siinä syy väkivallalle nähdään lasten käytöksessä, sillä väkivallan avulla yritetään estää vahingon tapahtuminen, jossa lapset voisivat satuttaa itseään. Vaaratilanteiden estämispuhe vastaa aiempia löydöksiä tutkimuksista, joissa väkivalta nähdään ainoana keinona hallita lasten käyttäytymistä ja väkivaltaisen käytöksen syy nähdään lapsessa (Dagirmanjian ym., 2017; Damant ym., 2010; Nevala-Jaakonmaa & Holma, 2010). Vaaratilanteiden estämispuheessa vastuunottoa omasta toiminnasta vältellään siten, että oman toiminnan syyksi selitetään lapsen käyttäytyminen ja väkivalta nähdään tietyllä tapaa oikeutettuna kyseisessä tilanteessa lapsen suojelemiseen vedoten.

Löytämäämme väkivallan tuomitsevaa puhetapaa käyttivät vain ryhmäläiset. Voidaan ajatella, että väkivallan tuomitsemisen ollessa yksi ryhmän lähtökohdista, se sisältyy ohjaajien kaikkiin puhetapoihin epäsuorasti, eivätkä ohjaajat välttämättä eksplisiittisesti tuomitse väkivaltaa. Tuomitseva puhetapa vastasi piirteiltään aikaisemmissa tutkimuksissa mainittua väkivallan myöntämistä ja syyllisyyden tunteita. Hearnin (1998) mukaan väkivallan myöntäminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita katumista. Tuomitsevassa puhetavassa tekijä myöntää tekonsa, mutta tämä ei välttämättä tarkoita vastuunottoa. Vaikka väkivallan tuomitseva puhetapa sisältää ainakin näennäisen kannanoton väkivallan vääryydestä ja anteeksi pyytäminen voi antaa kuvan oman toiminnan tuomitsemisesta, tämä puhetapa voi olla opittu. Tällöin puhetavan tarkoituksena voi olla esimerkiksi ryhmän sosiaalisten normien noudattaminen tuottamalla sellaista puhetta, jollaista ajattelee muiden odottavan, eikä se tarkoita välttämättä aitoa vastuunottoa omasta käytöksestä. Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän lähtökohtana on, että väkivalta on väärin, mikä vaikuttanee siihen, että väkivallan tuomitseminen ilmenee ryhmän keskusteluissa.

Ohjaajat yrittivät saada ryhmäläiset pohtimaan vaihtoehtoisia toimintatapoja, miten tilanteissa olisi kannattanut toimia käyttämättä väkivaltaa. Ohjaajat käyttivät tähän tarkoitukseen esimerkiksi haastamispuhetta, jossa ohjaaja saattaa kysyä asiakkaalta, kumpi toimintatapa olisi parempi tilanteessa, jossa lapset riehuvat. Ohjaajan kysymykset saivat ryhmäläiset kyseenalaistamaan omaa toimintaansa väkivaltatilanteissa, huomaamaan erilaisia toimintavaihtoehtoja ja havaitsemaan vastuun oman käyttäytymisen säätelemisessä. Ohjaajat toivat esille myös näkökulman, jossa he kyseenalaistivat ryhmäläisten kontrollin tarpeen esimerkiksi kasvatustilanteissa. Tätä näkökulmaa voidaan pitää interventiivisenä keinona purkaa väkivallan tekijöiden tarvetta kontrolloida tilanteita ja muiden ihmisten käyttäytymistä, sillä väkivaltaisessa ihmissuhteessa juuri toisen henkilön kontrollointiin perustuvan vallankäytön nähdään olevan merkittävä elementti (Holma, 2005).

Kasvatuspuhe oli aineistossamme verrattain harvinaista, mutta se vastaa aikaisempia tutkimustuloksia, joissa väkivaltaisten äitien on havaittu pohtivan väkivaltaisen käyttäytymisen ja hyväksyttävän kasvatuksen välistä rajaa (Damant ym., 2010). Ryhmäläiset oppivat intervention aikana tunnistamaan väkivallaksi asioita, joita he aiemmin ovat pitäneet osana hyväksyttävää kasvatusta. Tällaiset oppimiskokemukset voivat johtaa taitoon pohtia kriittisesti omia vanhemmuuteen liittyviä toimintatapojaan ja tarvittaessa muuttaa totuttuja ja haitallisia käytänteitä. Käsitukset hyväksyttävästä kasvatuksesta saattavat olla peräisin aiemmista kokemuksista esimerkiksi siitä, miten omat vanhemmat ovat käyttäytyneet heitä kohtaan. Pohdinta omien kasvatustapojen hyväksyttävyydestä ilmentää vastuunottoa vanhempana.

Lapsiaan kohtaan väkivaltaisten vanhempien voi olla vaikeaa tunnistaa lapsensa näkökulmaa (Featherstone & Peckover, 2007). Lapsen näkökulman esiin tuominen oli tutkimuksessamme esiintyvistä puhetavoista yleisin. Yleensä väkivallan tekijän on vaikeaa asettua lapsen asemaan, mutta interventio on mahdollisesti opettanut ryhmäläisiä samaistumaan lapsen kokemukseen. Puhetapa nousi esiin etupäässä ryhmäläisten puheessa, mitä pidämme positiivisena löydöksenä, sillä se kertoo taidosta asettua lapsen asemaan ja ymmärtää, miltä väkivalta on lapsesta tuntunut. Joidenkin tutkimusten mukaan huoli lapsesta voi auttaa motivoitumaan hoitoon (Fox ym., 2002; Smith Stover & Spink, 2012). Väkivaltaintervention pyrkimyksenä on, että terapeutti auttaa väkivallan tekijää havainnoimaan uhrin näkökulmaa (Lømo ym., 2019). Aineistossamme ohjaajat esittivät kysymyksiä, miltä väkivaltatilanteet olivat tuntuneet lapsesta ja olivatko ne olleet pelottavia. Lapsen asemaan asettuminen mahdollistaa väkivaltakokemuksen puheeksi ottamisen lapsen kanssa, jolloin lapsi ei jää kokemuksensa kanssa yksin. Lapsen asemaan asettuessaan väkivallan tekijä hyväksyy vastuun omasta toiminnastaan. Tällöin väkivallan tekijä myöntää tehneensä väkivaltaa ja tunnistaa sen seuraukset ja vaikutukset lapseen.

Tulokset vastaavat aikaisempia tutkimuksia myös onnistumispuheen osalta. Nevala-Jaakonmaan ja Holman (2010) tutkimuksessa miehet toivat esille puhetapaa, jossa korostettiin onnistumisen kokemuksia vanhempana, joka on onnistunut toimimaan väkivallattomasti. Onnistumispuheen yleisyyteen vaikuttanee

se, että onnistumisten korostaminen on yksi ryhmän keskeisistä periaatteista. Ohjaajat nostavat esiin onnistuneita tilanteita ja kyselevät tarkentavia kysymyksiä siitä, miten ryhmäläinen oli toiminut tilanteessa, jossa hän onnistui välttämään väkivaltaisen käyttäytymisen. Tällä tavalla lisätään tunnetta omista vaikutusmahdollisuuksista väkivalta-tilanteesta ja pyritään vahvistamaan sekä ylläpitämään motivaatiota muutokseen. Onnistumispuheen käyttämisen taustalla voi olla asiakkaan tukeminen ja tätä kautta yhteistyösuhteen luominen tai parantaminen. Konfrontaation, johon ei liity asiakkaan tukemista, on todettu olevan riski terapeutin yhteistyösuhteen muodostamisessa (Räsänen, Holma, & Seikkula, 2012).

Juridisessa diskurssissa ryhmäläiset puhuvat lapsia kohtaan tekemänsä väkivaltaan liittyvästä tuomiosta tai muista oikeudellisista seuraamuksista itselleen. Tämä puhetapa on vaikeammin suhteutettavissa kysymykseen vastuunotosta, sillä juridinen puhe on neutraalia ja toteavaa. Toteava puhe sisältää kerrontaa ja kuvailua tapahtumista, ei niinkään omista tai muiden kokemuksista tai tunteista. Se ei ole luonteeltaan erityisen reflektiivistä ja siinä ei pohdita omaa toimintaa tai vastuullisuutta väkivallan tekijänä. Vaihtoehto väkivallalle -ryhmä ei ole kytköksissä oikeusjärjestelmään, eikä ryhmän tavoitteisiin virallisesti kuulu oikeusprosessin läpikäyminen. Siitä huolimatta joillekin ryhmäläisille on ajankohtaista keskustella omaan syytteesen tai tuomioon liittyvistä asioista ja niiden herättämistä tunteista.

Löytämämme puhetavat eivät ole täysin toisistaan erillisiä, vaan ne limittyvät osittain toisiinsa ja sisältävät yhdistäviä piirteitä esimerkiksi sen mukaan, kuinka paljon ne sisältävät vastuun ottamista. Jotkut katkelmat sisältävät useampia puhetapoja ja näin ollen luokittelu ei ole absoluuttinen. Tilannesidonnaiset syyt ja vähättely, sekä vaaratilanteiden estäminen ovat osittain samankaltaisia, koska niissä vältetään vastuunottoa. Toisaalta taas vaihtoehtoiset toimintatavat-, kasvatus-, lapsen näkökulma- ja onnistumispuhe ovat vastuuta ottavia puhetapoja. Väkivallan tuomitsevassa puhetavassa esiintyvää vastuunottoa tulee tarkastella kriittisesti, sillä se voi olla myös näennäistä. Juridinen puhetapa puolestaan on vaikeasti määriteltävissä vastuunoton näkökulmasta.

Tutkimuksen vahvuudet, rajoitukset ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimusprosessiimme liittyvänä rajoituksena voidaan mainita, että tallenteiden rajallisen määrän vuoksi katsoimme nauhoitettuja istuntoja yhdessä. Ihanteellisessa tapauksessa olisimme tehneet materiaalin keräämisen itsenäisesti ja verranneet havaintojamme jälkikäteen. Näin ollen emme tehneet toisistaan täysin riippumattomia havaintoja, vaikka muistiinpanomme olivatkin erilliset. Tulosten yleistettävyyttä väkivaltaisten henkilöiden ryhmämuotoisiin hoito-ohjelmiin voi parantaa se, että tutkijoiden läsnäolo ei vaikuttanut tutkittavien käyttäytymiseen, koska materiaalina oli valmiiksi videoidut istunnot. Toisaalta tutkittavamme ovat valikoituneet ryhmään muun muassa hyvän motivaation perusteella, mikä rajoittaa yleistettävyyttä esimerkiksi oikeuden määräämiin hoitoihin.

Tutkimuksemme reliabiliteettia parantaa tutkimusprosessin tarkka raportointi ja autenttisten tekstiotteiden esittäminen. Tutkimuksemme validiteettia lisää se, että olemme keskustelleet tutkimusprosessin eri vaiheissa vertaisryhmän kanssa ja saaneet palautetta koskien tutkimusprosessiamme sekä tekemiämme tulkintoja ja johtopäätöksiä. Lisäksi pyrimme huomioimaan havaintojamme mahdollisesti ohjaavat ennako-oletukset ja keskustelimme niistä yhdessä. Tulosten käytettävyyden kannalta saimme aiempia tutkimustuloksia täydentävää tietoa väkivallan tekijöiden ja terapeuttien puhetavoista, jotka koskevat nimenomaan lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Lapsen näkökulman puheeksi ottamista voidaan soveltaa lähisuhdeväkivallan hoito-ohjelmissa. Aiempi tutkimus on keskittynyt pääasiassa parisuhdeväkivallan selitysmalleihin ja tieto terapeuttien väkivaltahoito-ohjelmissa käyttämistä puhetavoista on vähäistä.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista tarkastella, miten puhetavat lapsia kohtaan tehdystä väkivallasta muuttuvat ryhmän aikana. Oletettavasti vastuuta välttelevät puhetavat voisivat muuttua enemmän vastuuta ottaviksi. Muutosta voisi tarkastella yksilön kohdalla myös narratiivisesti eli tutkia, miten tietyn yksilön kertomukset väkivallastaan lapsia kohtaan muuttuvat ryhmäintervention aikana. Olisi myös mielenkiintoista tutkia, millä tavalla puhetavat lapsia kohtaan tehdystä väkivallasta ovat sukupuolittuneita ja miten niissä puhutaan omasta identiteetistä äitinä tai isänä.

Johtopäätökset

Tutkimuksemme tuloksia voidaan soveltaa kliiniseen työhön, jotta lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa voitaisiin ehkäistä. Tieto ohjaajien tavoista ottaa puheeksi lapsen näkökulma väkivaltatilanteesta auttaa väkivaltainterventioita huomioimaan myös lapset. Lapsen näkökulman huomioiminen on myös hoitoon motivoiva tekijä. Väkivallan tekijöiden hoito-ohjelmissa myös puoliso ja lapset on tärkeää nähdä asiakkaina ja heidän turvallisuutensa parantaminen on keskeinen osa hoitoa ja hoidon vaikutuksista on hyvä keskustella perheenjäsenten kanssa, mutta lapset unohdetaan kuitenkin helpoiten (Holma, Partanen, Wahlström, Laitila, & Seikkula, 2006). Intervention kannalta on hyödyllistä pystyä tunnistamaan väkivaltaan liittyviä puhetapoja ja selityksiä, jotta ohjaajat osaavat reagoida niihin oikealla tavalla. Yksittäinen lausekin voi sisältää useita, keskenään ristiriitaisiakin ja toisiansa kumoavia puhetapoja. Näin ollen ryhmässä tapahtuvassa keskustelussa voidaan huomaamattomastikin tuottaa esimerkiksi väkivaltaa oikeuttavaa puhetta, jota ylläpidetään tahattomasti esimerkiksi siksi, että se jää ryhmän ohjaajilta huomaamatta.

LÄHTEET

- Ajo, A., & Hara, S. (1998). *Selittämisen diskurssit ja vastuunotto parisuhdeväkivaltaisten miesten puheessa* (pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto). Haettu osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/10785/1010.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Avdi, E. (2005). Negotiating a pathological identity in the clinical dialogue: Discourse analysis of a family therapy. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 78(4), 493-511. doi: 10.1348/147608305X52586
- Avdi, E. (2015). Discourses of development in the consulting room: Analysing family therapy with children. *Feminism & Psychology*, 25(3), 363-380. doi: 10.1177/0959353514564196
- Avdi, E. & Georgaca, E. (2007). Discourse analysis and psychotherapy: A critical review. *European Journal of Psychotherapy and Counselling*, 9(2), 157-176. doi: 10.1080/13642530701363445
- Barbaro, L., & Raghavan, C. (2018). Patterns in coercive controlling behaviors among men mandated for batterer treatment: Denial, minimization, and consistency of tactics across relationships. *Partner Abuse*, 9(3), 270-290. doi: 10.1891/1946-6560.9.3.270
- Cavanagh, K., Dobash, R. E., Dobash, R. P. & Lewis, R. (2001). 'Remedial work': Men's strategic responses to their violence against intimate female partners. *Sociology*, 35(3), 695-714. doi: 10.1017/S0038038501000359
- Dagirmanjian, F. B., Mahalik, J. R., Boland, J., Colbow, A., Dunn, J., Pomarico, A. & Rappaport, D. (2017). How do men construct and explain men's violence? *Journal of Interpersonal Violence*, 32(15), 2275-2297. doi: 10.1177/0886260515625511
- Damant, D., Lapierre, S., Lebossé, C., Thibault, S., Lessard, G., Hamelin-Brabant, L., . . . Fortin, A. (2010). Women's abuse of their children in the context on domestic violence: reflection from women's accounts. *Child & Family Social Work*, 15(1), 12-21. doi: 10.1111/j.1365-2206.2009.00632.x
- Featherstone, B. & Peckover, S. (2007). Letting them get away with it: Fathers, domestic violence and child welfare. *Critical Social Policy*, 27(2), 181-202. doi: 10.1177/0261018306075708
- Flinck, A., & Paavilainen, E. (2010). Naisten kokemuksia omasta väkivaltaisuudestaan parisuhteessa. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 47, 187-200. https://scholar.google.fi/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=Flinck%2C+A.%2C+%26+Paavilainen%2C+E.+%282010%29.+Naisten+kokemuksia+omasta+väkivaltaisuudestaan+parisuhteessa.+Sosiaalilääketieteellinen+Aikakauslehti%2C+47%2C+187-200.+&btnG=
- Fox, G. L., Sayers, J., & Bruce, C. (2002). Beyond bravado: Redemption and rehabilitation in the fathering accounts of men who batter. *Marriage & Family Review*, 32(3-4), 137-163. doi:

- Gassmann, D. & Grawe, K. (2006). General change mechanisms: The relation between problem activation and resource activation in successful and unsuccessful therapeutic interactions. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 13(1), 1-11. doi: 10.1002/cpp.442
- Georgaca, E. & Avdi, E. (2012). Discourse analysis. Teoksessa D. Harper & A. R. Thompson (toim.), *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: A guide for students and practitioners* (147-161). Chinchester: Wiley-Blackwell.
- Guille, L. (2004). Men who batter and their children: An integrated review. *Aggression and Violent Behavior*, 9(2), 129-163. doi: 10.1016/S1359-1789(02)00119-2
- Hearn, J. R. (1998). *The Violences of Men: How Men Talk About and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. Lontoo: SAGE Publications. Saatavissa <http://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=456780>
- Holma, J. M., Laitila, A., Wahlström, J. & Sveins, P. (2005). Miehet väkivaltahoito-ohjelmien kohteena: lähtökohtia ja toimintaperiaatteita. Teoksessa J. M. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (24-49). Helsinki: Yliopistopaino.
- Holma, J., Partanen, T., Wahlstrom, J., Laitila, A., & Seikkula, J. (2006). Narratives and discourses in groups for male batterers. Teoksessa M. Lipshitz (toim.), *Domestic violence and its reverberations* (59-83). New York: Nova.
- Holma, J. (2005). Parisuhde- ja perheväkivallan turvallinen ehkäisy ja hoito. Teoksessa J. Holma ja & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (154-175). Helsinki: Yliopistopaino.
- Holma, J. (2009) Sukupuolistuneet tavat hahmottaa väkivalta parisuhteessa ja perheessä. Teoksessa: R. Soisalo (toim.), *Mitä meille tapahtuu, perheen arjessa, perheterapeutteina, perheterapiassa*. III Suomalainen perheterapiakongressi Jyväskylässä 19.-21.3.2009 (115-122). Suomen Perheterapiayhdistys ry.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen E. (2016). Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (25-50). Tampere: Vastapaino.
- Keskinen, S. (2005). Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt. Tampere University Press (väitöskirja, Tampereen yliopisto).
- Lester, J. N., Wong, Y. J., O'Reilly, M., & Kiyimba, N. (2018). Discursive psychology: Implications for counseling psychology. *The Counseling Psychologist*, 46(5), 576-607. doi: 10.1177%2F0011000018780462

- Liikamaa, M. & Tantarimäki, T. (2005). Terapeuttisten interventioiden rakentuminen ryhmähoidossa. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (114-131). Helsinki: Yliopistopaino.
- Lømo, B., Haavind, H. & Tjersland, O. A. (2019). Finding a common ground: Therapist responsiveness to male clients who have acted violently against their female partner. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-29. doi: 10.1177/0886260519862271
- Lømo, B. (2018). *Alliance formation and change in psychotherapy with men perpetrating violence against their female partners* (väitöskirja, Oslon yliopisto).
- Madill, A. & Barkham, M. (1997). Discourse analysis of a theme in one successful case of brief psychodynamic-interpersonal psychotherapy. *Journal of Counseling Psychology*, 44(2), 232. doi: 10.1037/0022-0167.44.2.232
- Metsämuuronen, J. (2008). Laadullisen tutkimuksen perusteet (3. uud. p.). Helsinki: International Methelp.
- Nevala-Jaakonmaa, S. & Holma, J. (2010). Isyydestä puhumisen tavat lähisuhdeväkivaltaan syyllistyneiden miesten ryhmämuotoisessa hoidossa. *Perheterapia*, 26, 22-39.
- Nyqvist, L. (2001). Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu, 28.
- Orlinsky, D.E., Rønnestad, M.H., & Willutzki, U. (2004). Fifty years of psychotherapy process-outcome research: Continuity and change. Teoksessa M.J. Lambert (toim.), *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and Behavior Change* (307-389). New York: Wiley & Sons.
- Perel, G., & Peled, E. (2008). The fathering of violent men: Constriction and yearning. *Violence Against Women*, 14(4), 457-482. doi: 10.1177/1077801208314846
- Päivinen, H., Vall, B., & Holma, J. (2016). Research on facilitating successful treatment processes in perpetrator programs. Teoksessa M. Ortis (toim.), *Domestic violence: Prevalence, risk factors and perspectives* (163-187). New York: Nova.
- Rothman, E. F., Mandel, D. G., & Silverman, J. G. (2007). Abusers' perceptions of the effect of their intimate partner violence on children. *Violence Against Women*, 13(11), 1179-1191. doi: 10.1177/1077801207308260
- Råkil, M. (2006). Are Men Who Use Violence against their Partners and Children Good Enough Fathers. Teoksessa C. Humphreys, & N. Stanley (toim.), *Domestic Violence and Child Protection: Directions for Good Practice* (190-203). Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.
- Räsänen, E., Holma, J. & Seikkula, J. (2012). Dialogical views on partner abuser treatment: Balancing confrontation and support. *Journal of Family Violence*, 27(4), 357-368. doi: 10.1007/s10896-012-9427-3
- Räsänen, E. (2006). *Dialogia miesten väkivallasta: hyväksyvän terapian ja haastamisen kohdatessa* (pro

- gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto). Haettu osoitteesta
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/11008/1/URN_NBN_fi_jyu-2006614.pdf
- Smith Stover, C., & Spink, A. (2012). Affective awareness in parenting of fathers with co-occurring substance abuse and intimate partner violence. *Advances in Dual Diagnosis, 5*(2), 74-85. doi: 10.1108/17570971211241903
- Stancombe, J. & White, S. (1997). Notes on the tenacity of therapeutic presuppositions in process research: Examining the artfulness of blamings in family therapy. *Journal of Family Therapy, 19*(1), 21-41. doi: 10.1111/1467-6427.00036
- Sternberg, K. J., Lamb, M. E., & Dawud-Noursi, S. (1998). Using multiple informants to understand domestic violence and its effects. *Children Exposed to Marital Violence: Theory, Research, and Applied Issues, 15*, 121-156. doi: 10.1037/10257-004
- Stover, C. S. (2013). Fathers for change: A new approach to working with fathers who perpetrate intimate partner violence. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law, 41*(1), 65. Haettu osoitteesta <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3641144/pdf/nihms463571.pdf>
- Stover, C. S., Ippen, C. G., Liang, L.-J., Briggs, E. C., & Berkowitz, S. J. (2019). An examination of partner violence, polyexposure, and mental health functioning in a sample of clinically referred youth. *Psychology of Violence, 9*(3), 359-369. doi: 10.1037/vio0000131
- Taft, C. T., Murphy, C. M., Musser, P. H. & Remington, N. A. (2004). Personality, interpersonal, and motivational predictors of the working alliance in group cognitive-behavioral therapy for partner violent men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 72*(2), 349-354. doi: 10.1037/0022-006X.72.2.349
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020a). Lapsiin kohdistuva väkivalta. [viitattu 24.03.2020]. Haettu osoitteesta https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020b). Lähisuhdeväkivalta. [viitattu 24.03.2020]. Haettu osoitteesta https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta
- Thomas, K. A., Mederos, F., & Rodriguez, G. (2019). “It shakes you for the rest of your life”: Low-income fathers’ understanding of domestic violence and its impact on children. *Psychology of Violence, 9*(5), 564–573. doi: 10.1037/vio0000196
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Wiggins, S. & Riley, S. (2010). Discourse analysis. Teoksessa M. Forrester (toim.), *Doing qualitative research in psychology* (135-153). Los Angeles: Sage.